

Gerards Kramer

Unieke woorden

WoordStudie

Unieke woorden in het gedeelte over de overspelige vrouw

Johannes 7:53 tot 8:11

In een aantal belangrijke, vroege handschriften komt Johannes 7:53 tot 8:11, het gedeelte over de overspelige vrouw, niet voor. Volgens sommigen is dat alleen al een reden om te twijfelen aan het geïnspireerde karakter van deze passage¹. Een vaak genoemde reden waarom het niet van Johannes zou zijn, is dat hierin een reeks woorden voorkomen die elders in de geschriften van Johannes niet worden gebruikt, en in een enkel geval woorden die uniek zijn in het Nieuwe Testament. De grote vraag is of dergelijke lijsten echt doorslaggevend kunnen zijn bij het vaststellen van de echtheid van een gedeelte. Op voorhand stel ik, met vele andere uitleggers en filologen, dat een unieke passage als het gedeelte over de overspelige vrouw vraagt om unieke woorden. We gaan in deze WoordStudie een aantal van deze woorden bekijken.

¹) In het decembernummer van *Focus op de Bijbel* 2016 staat een artikel van mijn hand, getiteld: *De Heer Jezus en de overspelige vrouw. Een studie over Johannes 8:1-11*. Daar ga ik in op de tekstkritische problemen rondom dit gedeelte – waarvan de echtheid voor mij overigens niet ter discussie staat. Het woordgebruik in dit gedeelte wordt daar wel genoemd, maar niet besproken. De artikelen in *Focus* en *Rechtstreeks* vullen elkaar dus aan.

elaia (7:53) = olijven

De Olijfberg (in het Grieks lett. de ‘berg van de olijven’) komt bij Johannes niet voor, maar wel in de andere evangeliën.

orthros (8:2) = vroege ochtend

Dit woord, een aanduiding voor de ochtendschemering, komt bij Johannes niet voor, maar wel in Lucas 24:1 en Handelingen 5:21, en enkele keren in de Septuaginta, de Griekse vertaling van het Oude Testament. Elders gebruikt Johannes de aanduiding *prooi* (18:28; 20:1).

grammateus (8:3) = schriftgeleerde

Dit is een zeer algemeen woord, dat veel voorkomt bij Matteüs, minder vaak bij Marcus, slechts enkele keren bij Lucas – en alleen hier bij Johannes.

moicheia (8:3) = overspel

Dit woord vinden we verder alleen in Matteüs 15:19 en Marcus 7:22.

moicheuomai (8:4) = overspel bedrijven

Deze uitdrukking vinden we verder alleen enkele keren in de andere evangeliën en Romeinen, Jakobus en Openbaring.

autoforos (8:4)

Dit wordt gebruikt als onderdeel van de uitdrukking *ep’ autoforoi*, een in het klassieke Grieks en het Grieks van de papyri gebruikelijke vakterm voor ‘op heterdaad’. Verder nergens in het Nieuwe Testament.

kuptoo (8:6) = bukken

Komt verder alleen voor in Marcus 1:7 (daar vertaald met ‘neerbukken’). Dit is een heel normaal, vaak voorkomend woord – maar niet in het Nieuwe Testament.

katagrafoo (8:6) = lett. ‘neerschrijven’

Dit wordt alleen hier in het Nieuwe Testament gebruikt; elders een redelijk frequent woord, dat ‘opschrijven’ betekent.

epimenoō (8:7) = blijven

Dit komt voor in de zin van ‘volharden’ – zo alleen in Handelingen 12:16 (Petrus bleef kloppen), en verder een aantal keren in de betekenis van ‘blijven bij’ of ‘verblijven’.

anakuptoo (8:7, 10) = zich oprichten

Dit betekent letterlijk 'omhoog buigen', en komt verder alleen voor in Lucas 13:11; 21:28.

anamartètos (8:7) = zonder zonde

Dit betekent letterlijk 'zondeloos', en komt verder nergens voor in het Nieuwe Testament, wel in Deuteronomium 29:19 LXX.

katakuptoo (8:8) = neerbukken

Dit komt verder nergens voor in het Nieuwe Testament, maar is een normaal, redelijk frequent Grieks woord.

presbuteros (8:9) = oudere, oudste

In deze betekenis vinden we het woord ook in Lucas 15:25; Handelingen 2:17; 1 Timoteüs 5:1-2 en 1 Petrus 5:5.

kataleipoo (8:9) = lett. achterlaten

Dit is een normaal, ook in het Nieuwe Testament vaak voorkomend Grieks woord.

katakrinoo (8:10) = veroordelen

Eveneens een normaal, in het Nieuwe Testament vaak voorkomend Grieks woord.

Oude Sporen 2016

